Kuchnie religijne

Kategorie: **Instytucje**

Żywność dostarczana przez władze okupacyjne do getta była nie dość, że w niewystarczających ilościach, to bardzo kiepskiej jakości. Dla ludności religijnej przestrzeganie koszerności łączyło się z wyrzeczeniami i w dłuższej perspektywie stało się praktycznie niemożliwe.

Mordechaj Chaim Rumkowski apelował do rabinów o złagodzenie przepisów i udzielenie dyspens, zwłaszcza dzieciom i położnicom. Zarzucał, że zalecenia co do spożywania artykułów niekoszernych są niejasne. Rabini wydawali opinię o koszerności produktów, np. w marcu 1941 r. uznali za nadające się do spożycia w Pesach buraki konserwowe (vide). W wyniku tych zabiegów w lipcu 1941 r. Kolegium Rabinackie (vide) uznało za koszerne mięso końskie. Jakikolwiek nadzór religijny nad kuchniami i piekarniami wypiekającymi mace znikł po szperze (vide) we wrześniu 1942 r., kiedy z getta wysiedlono rabinów i rozwiązano Rabinat.

Dla ortodoksyjnych Żydów, utrzymujących się najczęściej z zasiłku, w 1940 r. otworzono co najmniej dwie kuchnie rytualne: przy ul. Zgierskiej 26 i Brzezińskiej 74. W kuchniach tych posiłki przygotowywano pod nadzorem rabinów, a w soboty wydawano czulent (vide). Koszerne posiłki mogły też być wydawane w kuchniach prywatnych. W czasie Pesach w 1941 r. koszerne posiłki dodatkowo przygotowywano w dużej kuchni gminnej przy ul. Młynarskiej 32. Informacja o możliwości skorzystania ze świątecznych obiadów została zamieszczona w „Geto-Cajtung” (vide):

„W związku z nadchodzącym świętem Prezes postanowił uruchomić na cały pesachowy tydzień dodatkowo trzy duże kuchnie: przy ul. Zgierskiej 26, Młynarskiej 32 i Brzezińskiej 74. Te kuchnie będą w okresie święta Pesach surowo przestrzegały koszeru. Osoby chcące skorzystać z obiadów we wspomnianych kuchniach muszą zgłosić się w niedzielę szóstego i w poniedziałek siódmego kwietnia od dziewiątej rano do ósmej wieczorem do kancelarii wspomnianych

kuchni, gdzie specjalni urzędnicy przeprowadzą odpowiednią rejestrację. Przy tym każdy chętny musi przynieść ze sobą swoją kartę żywnościową, z której odcięte zostaną odpowiednie kupony na całe osiem dni Pesach, i zapłacić z góry 2 marki i 40 fenigów. Obiad składać się będzie z dwóch dań – zupa i jarzyna, i będzie kosztował 30 fenigów. Wszyscy, którzy chcą przyjść w Pesach na obiad w kuchni, będą jednak musieli przynieść ze sobą dwa talerze, jeden głęboki i drugi płaski, oraz łyżkę. W tych samych kuchniach będą również wydawane obiady do domu”[1].

Trzecia kuchnia rytualna została założona latem 1941 r., co Rumkowski tak uzasadnił na łamach „Geto-Cajtung”:

„Dowiedziawszy się, że ostatnio tak zwane prywatne koszerne kuchnie i restauracje w nieuczciwy sposób wykorzystywały konsumentów, wydając obiady złej jakości, postanowiłem położyć kres tej niepożądanej sytuacji. W tym celu poleciłem mojemu Wydziałowi Kuchennemu otwarcie trzeciej, ściśle koszernej kuchni dla Żydów religijnych. Będzie to dobrze urządzona kuchnia przy ul. Młynarskiej 32. Od 15 sierpnia chętni na koszerne obiady będą mogli zarejestrować się we wspomnianej kuchni, gdzie specjalna komisja umożliwi im przepisanie się z prywatnych koszernych kuchni i restauracji do kuchni przy Młynarskiej 32”[2].

W Kuchni nr 363 przy ul. Zgierskiej 26 we wrześniu 1941 r. wydawano od 4100 do 4500 obiadów. Kuchnią kierował Fiszel Tajtelbaum, a funkcję gospodarzy pełnili Sara Wajswohl i Szymon Joskowicz.

Kuchnia przy ul. Brzezińskiej 74 (nr 361) wydawała ponad 900 obiadów, najczęściej składających się z zupy i jarzynki z marchwi. Zatrudnionych w niej było do 90 osób, włącznie z nadzorczynią religijną Wojdysławską. Kierownikiem kuchni był Poznerson. W raportach kontrolnych, przeprowadzanych przez urzędników Najwyższej Izby Kontroli (vide), pojawiło się określenie tej kuchni jako „Mizrachistów”.

W Kuchni religijnej przy ul. Młynarskiej 32 (nr 364B) mogło być zarejestrowanych kilka tysięcy osób. Na święta (vide) Pesach w marcu 1941 r. w kuchni tej dodatkowo gotowano obiady dla ok. 500 konsumentów religijnych spośród Żydów przesiedlonych z Rzeszy i Protektoratu. We wrześniu 1941 r. wydawano tu np. 2550 zup i 900

porcji jarzynki. Kuchnię przy ul. Zgierskiej 26 zamknięto w maju 1942 r. z powodu spadku liczby konsumentów (co należy łączyć z deportacjami w okresie styczeń– maj 1942 r.). Kuchnia przy ul. Młynarskiej 32 została natomiast przekształcona w kuchnię dla dzieci zatrudnionych w resortach. W maju 1943 r. w pomieszczeniach przy ul. Zgierskiej 26 otwarto Kuchnię wydającą posi?ki wzmacniaj?ce (vide).

Ewa Wiatr

Przypisy

1. „Geto-Cajtung”, 4.03.1941, nr 5, s. 3.

1. „Geto-Cajtung”, 1.08.1941, nr 15, s. 1.

Źródła

APŁ, 278/592, k. 40; ibid., 658, k. 97, 99, 161; ibid., 707, k. 107, k. 122; „Geto-Cajtung”, 4.03.1941, nr 5, s. 3; „Geto-Cajtung”, 28.03.1941, nr 4, s. 4; 1.08.1941, nr 15, s. 1.

Kronika, t. 1, s. 154, 4.04.1941; t. 2, s. 159, 11.05.1942; s. 226, 22-23.05.1942; t. 3, s. 248, 31.05.1943.

Tagi

aprowizacja życie religijne

Data aktualizacji: 07-11-2026

Data dodania: 13-08-2025